

Ministertema

2015

I forbindelse med rammeaftalen for 2015 udmeldte Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold anbragte børn og unges undervisning og uddannelse som et særligt opmærksomhedsområde. I hovedstadsregionen er der med udgangspunkt i denne udmelding udarbejdet en række anbefalinger for den gode praksis i forbindelse med anbragte børns skolegang.

**Anbragte børn
og unges under-
visning og
uddannelse**

DECEMBER 2015

INDHOLD

1. Indledning	3
2. anbefalinger.....	3
3. Paradigmeskift	5
4. Normaliseret læringsmiljø	7
5. Overgange.....	9
6. Samarbejde, koordination og ansvarsfordeling.....	10
7. Metode	12

1. Indledning

Anbragte børn og unges undervisning og uddannelse har gennem de senere år været i fokus på såvel den kommunale som nationale dagsorden med det fokus, at alle børn og unge har ret til den bedst mulige kvalitet i, og omfang af, den undervisning, de modtager. I forlængelse af dette udmeldte ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold anbragte børn og unges undervisning og uddannelse som et særligt opmærksomhedsområde i Rammeaftalen for 2015. Samtidigt rettes der i den forrige regerings 2020-mål på socialområdet og senest med KL's offentliggørelse af udspillet "De udsatte børn og unge – Fremtiden er deres" fra marts 2015 yderligere fokus på området.

Undersøgelser af børn og unges gennemførelse af folkeskolen og deres efterfølgende uddannelsesniveau viser, at langt flere unge, der er eller har været anbragt, end unge uden anbringelse, ikke gennemfører folkeskolen og ikke får en videre uddannelse.¹ Forskning viser, at en væsentlig forudsætning for at ændre dette uddannelsesmønster og bryde den sociale arv er også at have fokus på udviklingen af de anbragte børns/unges faglige kompetencer frem for alene at fokusere på udviklingen af personlige og sociale kompetencer. Herunder vurderes det væsentlig at sikre, at børn og unge, der undervises på interne skoler på opholdssteder og døgninstitutioner, får en undervisning, der opfylder kravene i folkeskoleloven, og at de i videst mulig omfang får undervisning inden for rammerne af den almindelige folkeskole.²

Målgruppen for det ministerudmeldte tema er i nærværende afrapportering afgrænset til at være børn og unge i den skolepligtige alder 6-16 år, der er anbragt uden for hjemmet.

Hovedstadsregionens afrapportering på det ministerudmeldte tema er baseret på kommunale indberetninger via et spørgeskema samt drøftelser i en særligt nedsat faglig arbejdsgruppe.

2. anbefalinger

På baggrund af kommunernes indberetninger og den faglige arbejdsgruppens drøftelser er der udsprunget 13 konkrete anbefalinger vedrørende anbragte børn og unges undervisning og uddannelse.

Anbefalingerne er i udgangspunktet kun målrettet hovedstadsregionens kommuner. Mange anbragte børn/unge fra hovedstadsregionen er anbragt uden for regionen, og derfor er området kendetegnet ved meget samarbejde mellem kommuner på tværs af regioner. Således vurderer arbejdsgruppen, at det vil skabe langt bedre forudsætninger for samarbejdet på tværs af landet, hvis anbefalingerne blev udbredt til hele landet. Dette er en generel opfordring til fra centralt plan at have fokus på øget ensretning på tværs af landet omkring anbragte børn og unge.

De 13 anbefalinger er oplistet herunder, og uddybet i den efterfølgende afrapportering.

Arbejdsgruppen anbefaler,

(1) At udviklingen af barnets/den unges personlige og sociale kompetencer og udviklingen af de faglige kompetencer sidestilles i den socialfaglige tilgang i forbindelse med anbragte børn og unge.

¹ Bryderup og Trentel, 2012.

² Bryderup og Trentel, 2012.

- (2) At der er fokus på, at sagsbehandlerne har adgang til relevant viden og sparring vedrørende den skolefaglige del i forbindelse med udarbejdelsen af den sociale handleplan for et anbragt barn/ung og opfølgningen herpå.
- (3) At der udarbejdes konkrete og forpligtende indsatsmål i den sociale handleplan om barnets/den unges skolegang, der som minimum giver mulighed for at følge op på barnets/den unges faglige niveau, undervisningsmæssige udvikling og gennemførelse af nationale tests og obligatoriske prøver.
- (4) At der etableres faste arbejdsgange, der sikrer et systematisk og øget fokus på, at der i alle sager om anbringelse af børn/unge i den skolepligtige alder etableres et relevant skoletilbud ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter.
- (5) At der ved indskrivningen i specialskole- og skoledagbehandlingstilbud tages stilling til indsatsens varighed samt udarbejdes en plan for, hvad der skal ske efterfølgende, eksempelvis overgang til almen folkeskole.
- (6) At der er et fastholdt fokus på, hvordan folkeskolerne på bedste vis kan støttes til at håndtere inklusionsindsatsen for anbragte børn og unge.
- (7) At der er fokus på, at anbragte børn/unge, uanset deres behov for faglig støtte eller specialpædagogisk bistand, periodevis kan have behov for individuel og professionel lektiehjælp. Der er her tale om lektiehjælp udover, hvad der normalt forventes varetaget i forælderrollen og i skoleregiet.
- (8) At der er fokus på at sikre koordination og sammenhæng i overgange i anbragte børn/unges skoleforløb, eksempelvis i forbindelse med skift fra en intern skole på et opholdssted til en folkeskole i alment regi eller overgange efter folkeskolens afslutning.
- (9) At der i forbindelse med overgange i anbragte børn/unges skoleforløb sikres, at der overleveres relevant viden om barnet/ den unge, herunder undervisningshistorik, elevplaner, barnets/den unges faglige niveau m.v.
- (10) At der fra nationalt plan udarbejdes klare retningslinjer, der præciserer, hvad Ungdommens Uddannelsesvejlednings (UU) funktionen skal omfatte samt snitfladerne mellem anbringende kommunes og beliggenhedskommunes UU funktioner vedrørende anbragte børn og unge.
- (11) At der fra nationalt plan udarbejdes klare retningslinjer, der præciserer, hvad Pædagogisk Psykologisk Rådgivnings (PPR) funktionen skal omfatte, snitfladerne mellem anbringende kommunes og beliggenhedskommunes PPR funktioner samt det økonomiske grundlag for PPR funktionen vedrørende anbragte børn og unge med brug for specialpædagogisk støtte.
- (12) At der fra nationalt plan udarbejdes klare retningslinjer for indholdet af en Pædagogisk Psykologisk Vurdering (PPV).
- (13) At der anvendes det mest aktuelle vejledningsmateriale omkring god tilsynspraksis fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling som fælles minimumskrav og procedure for tilsynet med specialundervisning på interne skoler. I skrivende stund henvises til Manual om tilsyn med specialundervisning, i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.³

³ Det skal bemærkes, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet i 2016 forventer at offentliggøre to digitale publikationer med opdateret vejlednings- og inspirationsmateriale om god visitations- og tilsynspraksis. Det skal således understreges, at kommunerne bør anvende den mest aktuelle vejledning som udgangspunkt for tilsynet.

3. Paradigmeskift

Det er afgørende at have ambitioner på alle børns/unges vegne, og i forhold til målgruppen af anbragte børn/unge og dennes undervisnings- og uddannelsesmæssige potentialer, er det særligt vigtigt, at skabe et lærings- og ressourcerorienteret fokus på målgruppen.⁴

Der har tidligere været en tendens til at fokusere mere på de anbragte børns/unges udvikling af personlige og sociale kompetencer end på faglige kompetencer.⁵ Området er fortsat præget af denne tilgang, hvor skoletilbuddet er sekundært i forhold til den socialpædagogiske indsats ud fra den betragtning, at det vurderes som en forudsætning, at barnet/den unge socialt og personligt bliver rustet til at kunne modtage undervisning. Dette tankesæt synes dog at være under forandring i forskningens verden⁶, og der ses tendenser i retning af, at denne ændring i opfattelsen af anbragte børns/unges undervisningspotentialer er ved at blive udbredt til den kommunale praksis på området.

Det fremherskende tankesæt tager udgangspunkt i, at barnet/den unge gennem sin skolegang bliver en del af eller fortsætter med at være en del af det inkluderende fællesskab, som et skoletilbud i den almene folkeskole giver. Dermed opretholdes der et fokus på, at barnet/den unge besidder individuelle læringsmæssige ressourcer og kompetencer og profiterer ved at opdyrke disse i relationer med andre børn og unge. Læring er identitetsskabende og skolegangen er samtidigt en afgørende og beskyttende faktor i forhold til at forebygge graden af social udsathed i forhold til faktorer som fremtidig arbejdsløshed, misbrug, kriminalitet mv. Der bliver således tale om et opgør med en socialfaglig tradition om at skåne børnene/de unge rent skolemæssigt, indtil de socialt, psykisk og personligt er klar til det.⁷

Forskningen viser, at det har stor betydning for børnenes/de unges integration i normalsystemet, hvilken tilgang anbringelsesstederne såvel som kommunerne har. Hvis der i højere grad fokuseres på barnets/den unges problemer er barnets/den unges muligheder for integration i normalsystemet langt ringere end hvis der i højere grad fokuseres på, hvad barnet/den unge har brug for, for at kunne mestre sit liv og opvækst.⁸

I flere kommuner er der med god effekt arbejdet med sagsbehandlernes, lærernes og pædagogernes tænkning i forhold til en ændret socialfaglig tilgang - et perspektivskifte, der inviterer til at fokusere på børnenes/de unges ressourcer frem for på deres udfordringer.

I forbindelse med kommunernes indberetninger som led i behandlingen af nærværende tema beskriver flere kommuner en oplevelse af, at nogle kommuner og anbringelsessteder fortsat er præget af den hidtidige socialfaglige tilgang. Det opleves blandt andet, at nogle kommuner, anbringelsessteder og interne skoler negativt tilgodeser de sociale udfordringer et barn/en ung har fx at komme op om morgenen, hvor anbringelsesstedet lader barnet/den unge møde, som det lyster. Endvidere kan der periodevis være nedsat skema i stedet for at arbejde med at tilrettelægge en undervisning som tilgodeser, at barnet/den unge har individuelle behov i forhold til udholdenhed m.v.

⁴ Vinnerljung.

⁵ Bryderup og Andsager, 2006.

⁶ Bl.a. Vinnerljung.

⁷ Bryderup og Andsager, 2006.

⁸ Egmont Fonden, 2012.

Hovedstadsregionens kommuner har gennemgående fokus på at få etableret et relevant skoletilbud ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter for de anbragte børn og unge, der er i den skolepligtige alder. Derimod er det langt fra alle sociale handleplaner for de anbragte børn og unge i den skolepligtige alder, der indeholder konkrete og forpligtende indsatsmål for undervisning/skolegang.⁹

Med udgangspunkt i den viden, der i dag findes om skolen som den primære udviklingsarena, vurderer arbejdsgruppen det helt afgørende, at barnet/den unge sikres skolegang helt fra anbringelsens start. Således er det vigtigt, at kommunerne sideløbende med, at en anbringelse sættes i gang, har fokus på barnet/den unges fremadrettede skolegang.

Kommunerne i hovedstadsregionen har i mange tilfælde fokus på skoleområdet i forbindelse med den sociale handleplan, men der opleves store forskelle i systematikken herfor samt kvaliteten og dybden i de indsatsmål, der skal følges op på. I den forbindelse opleves det udfordrende, at der i disse sager stilles krav til tværfaglighed mellem skole- og socialområdet samt til det tværkommunale samarbejde mellem anbringende kommune og beliggenhedskommunen. Her opleves i mange tilfælde forskellige opfattelser af dybden i indsatsmålene og opfølgningen herpå, herunder hvorvidt der alene skal fokuseres på procesmål eller også på mål omkring barnets/den unges præstationer.¹⁰ Arbejdsgruppen fremhæver, at det er en afgørende forudsætning for muligheden for at følge op på et barn/en ungs skolegang, at skoleområdet tænkes systematisk ind i de sociale handleplaner, herunder at der opstilles konkrete og forpligtende indsatsmål for barnets/den unges undervisningsmæssige udvikling.

I forlængelse heraf oplever mange kommuner det generelt som en udfordring, at myndighed i anbringende kommune i mange tilfælde ikke har tilstrækkelig skolefaglig viden til på et kvalificeret grundlag at kunne opstille konkrete indsatsmål for barnets/den unges undervisningsmæssige udvikling samt for at vurdere behovet for eventuelt støtte i form af eksempelvis kvalificeret lektiehjælp.¹¹ Arbejdsgruppen anbefaler således et øget fokus på at gøre viden om undervisningsdelen tilgængelig for myndighedsdelen. En måde at understøtte det nødvendige skift i tankesættet omkring anbragte børn og unge er at udarbejde kommunale målsætninger til at udstikke en ramme for den kommunale praksis på området og/eller retningslinjer for, hvordan der sikres det bedste skoletilbud til anbragte børn og unge.

Kommunernes indberetninger til nærværende afrapportering viser, at knap en tredjedel af kommunerne i hovedstadsregionen har målsætninger for anbragte børn og unges skolegang, mens knap halvdelen har nedskrevne retningslinjer for, hvordan der sikres det bedste skoletilbud til anbragte børn og unge. I boksene nedenfor er eksempler på kommunale målsætninger og pejlemærker til at følge op på målsætninger.

⁹ Kommunale indberetninger vedr. anbragte børn og unges undervisning/uddannelse, Fælleskommunalt sekretariat, 2015.

¹⁰ Kommunale indberetninger vedr. anbragte børn og unges undervisning/uddannelse, Fælleskommunalt sekretariat, 2015.

¹¹ Kommunale indberetninger vedr. anbragte børn og unges undervisning/uddannelse, Fælleskommunalt sekretariat, 2015.

Eksempler på kommunale målsætninger:

- At anbragte børn/unge skal have samme fravær som øvrige børn/unge.
- At 90 % af de anbragte børn skal have en ungdomsuddannelse
- At anbragte børn og unge skal sikres individuelle og ambitiøse læringsmål.
- At anbragte børn og unge skal klare sig bedre i skolen.

Pejlemærker til at måle målsætningen:

Målsætning:

At anbragte børn og unge skal klare sig bedre i skolen.

Målbare pejlemærker:

- Udviklingen i andelen af anbragte unge, der tager Folkeskolens Afgangseksamen.
- Udviklingen i andelen af anbragte unge, der får 2 eller over i dansk og matematik ved Folkeskolens Afgangseksamen.
- Udviklingen i skolefraværet.

Det anbefales i forlængelse af ovenstående,

(1) At udviklingen af barnets/den unges personlige og sociale kompetencer og udviklingen af de faglige kompetencer sidestilles i den socialfaglige tilgang i forbindelse med anbragte børn og unge.

(2) At der er fokus på, at sagsbehandlere har adgang til relevant viden og sparring vedrørende den skolefaglige del i forbindelse med udarbejdelsen af den sociale handleplan for et anbragt barn/ung og opfølgningen herpå.

(3) At der udarbejdes konkrete og forpligtende indsatsmål i den sociale handleplan om barnets/den unges skolegang, der som minimum giver mulighed for at følge op på barnets/den unges faglige niveau, undervisningsmæssige udvikling og gennemførelse af nationale tests og obligatoriske prøver.

(4) At der etableres faste arbejdsgange, der sikrer et systematisk og øget fokus på, at der i alle sager om anbringelse af børn/unge i den skolepligtige alder etableres et relevant skoletilbud ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter.

4. Normaliseret læringsmiljø

Undersøgelser viser, at anbragte børn/unge fagligt set er bagud i forhold til deres jævnaldrende, og at de i stor udstrækning modtager undervisning udenfor almenområdet – i specialklasser og specialskoler.¹²

I et flertal af kommunerne i hovedstadsregionen går omkring 60 procent af de anbragte børn og unge i 2015 i en folkeskole i alment regi, mens de øvrige er tilknyttet et mere eller mindre specialiseret undervisningstilbud.¹³ Denne fordeling af, hvor de anbragte børn og unge går i skole, svarer til landsgennemsnittet.¹⁴ Der er dog en betragtelig spredning mellem kommunerne i regionen således, at det i enkelte kommuner alene er 20 procent af de anbragte børn/unge, der går i folkeskole i alment regi, mens det i enkelte andre kommuner er hele 80 procent af de anbragte børn/unge.

Et centralt mål med at anbringe børn/unge udenfor hjemmet er at inkludere dem i samfundet og give dem opvækstvilkår, der ligner andre børns/unges. I henhold til Anbringelsesreformen fra 2006 har anbragte børn og unge krav på at få en undervisning, der svarer til den, som ikke anbragte børn/unge tilbydes. Denne normaliseringshensigt opleves dog at blive håndteret og tilgået i varierende grad på de forskellige anbringelsessteder såvel som i de forskellige kommuner.

¹² SFI, 2014.

¹³ Kommunale indberetninger vedr. anbragte børn og unges undervisning/uddannelse, Fælleskommunalt sekretariat, 2015.

¹⁴ SFI, 2014.

Størstedelen af de anbragte børn/unge befinder sig kognitivt indenfor normalområdet, men præsterer under deres kognitive niveau. For ofte ses det, at fagligt potentiale ikke udnyttes fordi de faglige forventninger fra skoler, anbringelsessteder og kommunale sagsbehandlere er lave. Det har en afsmittende effekt på barnets/den unges egne ambitioner og tanker om formåen.¹⁵

Hovedparten af kommunerne i hovedstadsregionen stiller typisk krav til indholdet, støttens omfang mv. i forbindelse med anbragte børn/unges skolegang. Dog stiller flertallet heraf alene krav om, at specialskole- og skoledagbehandlingstilbuddene skal leve op til samme generelle krav, som der stilles til de almene folkeskoler. Kun få kommuner stiller specifikke krav til specialskole- og skoledagbehandlingstilbuddene om eksempelvis indholdet af undervisningen, metoder, støttens omfang, fritagelse fra obligatoriske prøver og/eller fag mv.¹⁶ Dette indikerer, at de fleste beslutninger om et specialskole- og skoledagbehandlingstilbud synes at være, at specialskole- og skoledagbehandlingstilbud i udgangspunktet bevilliges skoletiden ud. Arbejdsgruppen fremhæver behovet for et fokus på, at udgangspunktet for beslutninger om et specialskole- og skoledagbehandlingstilbud er, at tilbuddet gives midlertidigt med henblik på tilbagevenden til almen tilbud i mere eller mindre omfang. Dette med henblik på i højere grad at motivere barnet/den unge i forhold til egne ambitioner såvel som for at understøtte normaliseringshensigten.

Siden 2011 har inklusion stået højt på de danske kommuners dagsorden. KL og Regeringen aftalte på daværende tidspunkt, at fra august 2015 må højst 4 procent af alle elever i folkeskolen ekskluderes til specialklasser og specialskoler. I 2012 vedtog Folketinget desuden en ny lov om specialundervisning. Med denne lov blev specialundervisningsbegrebet afgrænset til alene at omfatte den støtte, der ydes i ni undervisningstimer ugentligt til et barn/en ung med særlige behov. Denne støtte skal gives inden for rammerne af den almindelige undervisning eksempelvis i form af undervisningsdifferentiering, holddannelse, og supplerende undervisning. Der er således ikke længere mulighed for at give specialundervisningsstøtte til en enkelt elev i mindre end ni undervisningstimer. Effektiviteten heraf opleves dog udfordret på flere fronter. En væsentlig udfordring opleves at være, at der ikke umiddelbart er økonomiske incitamenter for den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende, eller for anbringelsesstedet til at pege på eller arbejde i retning af et mere inkluderende tilbud.

Samtidig giver mange kommuner udtryk for en oplevelse af, at der er forskelle i sprog og forventninger mellem de forskellige anbringelsessteder og de forskellige kommuner til, hvad der er alment og hvad der kræver ekstra ressourcer. Flere anbringende kommuner opleves ofte at blive mødt med en forventning fra beliggenhedskommunen om, at anbragte børn/unge pr. automatik har brug for ekstra støtte i form af specialpædagogisk bistand, og ofte i stort omfang. Dette gælder også folkeskolerne i alment regi, der ofte ønsker specialpædagogisk bistand, når en elev er anbragt uden for hjemmet. Arbejdsgruppen peger derfor på, at der opleves et utilstrækkeligt fokus på i videst muligt omfang at sikre, at børn og unge anbragt uden for hjemmet modtager skoletilbud i regi af almenområdet.

Dette hænger, ifølge arbejdsgruppen, blandt andet også

3 grader af undervisningsbehov:

1. *Barnet/den unge går i almen folkeskole, og der er ikke behov for støtte.*

2. *Barnet/den unge får almindelig støtte på almen folkeskole.*

Barnet/den unge kan tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i henhold til Folkeskolelovens § 5, stk. 6.

3. *Barnet/den unge har behov for specialpædagogisk bistand.*

Dette omfatter støtte i specialklasser og specialskoler samt støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt i almene folkeskoler. Det forudsætter, at der foreligger en PPV, som beskriver barnet/den unges undervisnings behov.

¹⁵ Egmont Fonden, 2012.

¹⁶ Kommunale indberetninger vedr. anbragte børn og unges undervisning/uddannelse, Fælleskommunalt sekretariat, 2015.

sammen med, at folkeskolerne i alment regi generelt er udfordret i at imødekomme inklusionstankegangen, herunder både ressource- og kompetencemæssigt, samt at kunne skelne mellem, hvornår der er behov for almindelig støtte, og hvornår der er behov for ekstra støtte i form af specialpædagogisk bistand, jf. de tre grader af undervisningsbehov i boksen ovenfor. Således vurderer arbejdsgruppen, at der er behov for et fastholdt fokus på at klæde folkeskolerne på til også at kunne håndtere målgruppen af anbragte børn/unge.

Undersøgelser viser, at målrettede faglige indsatser med vejledning og support til skoler, plejefamilier og børn over 2 år medfører forbedringer i børnenes/de unges IQ-test på 15 procent, store forbedringer af børnenes læsefærdigheder samt forbedring i matematikfærdigheder. Derudover viser undersøgelse, at indsatser som mentorordninger og systematisk og kvalificeret lektiehjælp giver faglig udvikling hos børnene/de unge.¹⁷

Indberetninger til nærværende afrapportering viser, at kommunerne i hovedstadsregionen langt overvejende betragter lektiehjælp, som en opgave, der forventes varetaget af anbringelsesstedet og/eller skoletilbuddet. Erfaringerne fra forskning og flere kommuner er dog, at individuel og professionel lektiehjælp uanset barnets/den unges behov for faglig støtte eller specialpædagogisk bistand, i perioder kan have afgørende betydning for de anbragte børn og unges færdigheder. Der er her tale om lektiehjælp udover, hvad der normalt forventes varetaget i forælderrollen eller i skoleregiet. Der er eksempelvis gode resultater med Egtmontfondens projekt "Lær for Livet", hvor de anbragte børn/unge i en 6-årig periode blandt andet har tilknyttet en mentor, som de ser ugentlig, hvor fokus er rettet mod læring og lektier. Andre kommuner har gode erfaringer med at bevillige børnene/de unge professionel ekstern lektiehjælp via 10-, 20- og 40-turs klippekort (fx via Go'karakter).

Det anbefales i forlængelse af ovenstående,

(5) At der ved indskrivningen i specialskole- og skoledagbehandlingstilbud tages stilling til indsatsens varighed samt udarbejdes en plan for, hvad der skal ske efterfølgende, eksempelvis overgang til almen folkeskole.

(6) At der er et fastholdt fokus på, hvordan folkeskolerne på bedste vis kan støttes til at håndtere inklusionsindsatsen for anbragte børn og unge.

(7) At der er fokus på, at anbragte børn/unge, uanset deres behov for faglig støtte eller specialpædagogisk bistand, periodevis kan have behov for individuel og professionel lektiehjælp. Der er her tale om lektiehjælp udover, hvad der normalt forventes varetaget i forælderrollen og i skoleregiet.

5. Overgange

Der er gode grunde til at beskæftige sig med overgange i børns/unges liv. Overgange markerer et skift fra noget til noget andet, og sådanne skift kan antage karakter af brud. Trykke sammenhængende overgange sikrer en større grad af kontinuitet og sammenhæng i barnets/den unges liv og giver de bedst mulige forudsætninger for barnets/den unges udvikling og trivsel. Sammenhængende overgange omfatter blandt andet gode overleveringer af relevant viden om barnet/den unge mellem de involverede parter. Vidensdeling er af afgørende betydning for eksempelvis at sikre barnet/den unge en forsat god og udviklende skolegang.

¹⁷ Vinnerljung, Børnetopmøde 2014.

Arbejdsgruppen fremhæver særligt overgange i forbindelse med skift mellem skoler som følge af iværksættelsen af anbringelsen, skift fra fx en intern skole på et opholdssted til en folkeskole i alment regi samt overgange efter folkeskolens afslutning som kritiske.

Blandt kommunerne i hovedstadsregionen opleves de mange parter i sager om anbringelser af børn/unge i den skolepligtige alder ofte at udfordre muligheden for i alle tilfælde at sikre trygge sammenhængende overgange. Der opleves blandt andet store forskelle i, hvilke parter der varetager og involveres i at sikre de gode overgange, hvornår processen for tilbageslutning/udslusning påbegyndes m.v. Derudover opleves der variation i kvaliteten på såvel dokumentationen omkring barnets/den unges faglige niveau, obligatoriske prøver m.v. som i tilbageslutnings-/udslusningsplanerne.

Ifølge arbejdsgruppen er det altafgørende, at der sikres en rettidig overlevering af viden omkring det enkelte barn/unge i forbindelse med overgange i disses liv.

I forbindelse med overgange efter folkeskolen ligger ansvaret for betjeningen af Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) hos den kommune, hvor den unge er anbragt (dvs. beliggenhedskommunen). Dog er der forskellige opfattelser af, i hvilken sammenhæng det er henholdsvis anbringende kommune og beliggenhedskommune, der er ansvarlig for UU. Arbejdsgruppen understreger, at det er væsentligt at få UU med ind i processen omkring en ungs overgang fra folkeskolens afslutning til ungdoms- og erhvervsuddannelserne. Det kræver blandt andet en særlig opmærksomhed fra ungdoms- og erhvervsuddannelserne i forhold til at modtage og skabe rammer for anbragte eller tidligere anbragte unge i forbindelse med optag på en ungdoms- eller erhvervsuddannelse, således at der skabes et rum og en platform for disse unge.

Det anbefales i forlængelse af ovenstående,

(8) At der er fokus på at sikre koordination og sammenhæng i overgange i anbragte børn/unges skoleforløb, eksempelvis i forbindelse med skift fra en intern skole på et opholdssted til en folkeskole i alment regi eller overgange efter folkeskolens afslutning.

(9) At der i forbindelse med overgange i anbragte børn/unges skoleforløb sikres, at der overleveres relevant viden om barnet/ den unge, herunder undervisningshistorik, elevplaner, barnets/den unges faglige niveau m.v.

10) At der fra nationalt plan udarbejdes klare retningslinjer, der præciserer, hvad Ungdommens Uddannelsesvejlednings (UU) funktionen skal omfatte samt snitfladerne mellem anbringende kommunes og beliggenhedskommunes UU funktioner vedrørende anbragte børn og unge.

6. Samarbejde, koordination og ansvarsfordeling

Da anbringelse af børn og unge ofte sker på tværs af kommunegrænser, er der tale om et område, hvor det er vigtigt med fokus på tværgående koordinering mellem den anbringende kommune, som står for den sociale indsats, og kommunen, hvor barnet/den unge er anbragt og går i skole (beliggenhedskommunen).

Flere kommuner i hovedstadsregionen har store udfordringer med at få plejefamilier bosiddende i egen kommune, og er derfor afhængig af samarbejdet med kommuner, der i større grad kan rekruttere plejefamilier.

Kommunernes indberetninger viser, at flertallet af kommunerne i høj eller nogen grad oplever udfordringer i forhold til at sikre det rette match mellem skoletilbud og det anbragte barns/unges behov/evner. Udfordringen opleves udelukkende ved anbringelser udenfor anbringende kommune.

Den grundlæggende problematik er, at vurderingskompetencen af barnets/den unges støttebehov og betalingsforpligtelsen af denne støtte ligger i to forskellige kommuner, når et barn/en ung anbringes uden for egen kommune. Det er således beliggenhedskommunen, der kan beslutte barnets/den unges støttebehov, og ved uenighed mellem anbringende kommune og beliggenhedskommunen om den faglige vurdering, har anbringende kommune ingen klageadgang, men alene indsigelsesret. Der opleves i mange tilfælde, at anbringende kommune og beliggenhedskommune har forskellige tilgange og vurderinger af barnets/den unges støttebehov i forbindelse med skolegangen.

Endvidere oplever kommunerne det generelt vanskeligt at gennemskue, hvilke tilbud andre kommuner har til rådighed, herunder at kunne gennemskue kvaliteten, indholdet og økonomien i forhold til barnets/den unges behov.

Arbejdsgruppen fremhæver i den forbindelse, at dette stiller store krav til dialog mellem anbringende kommune og beliggenhedskommune for at sikre det nødvendige samarbejde og koordination om barnets/den unges sociale og undervisningsmæssige behov.

Samtidig fremhæver kommunerne, at der ofte opleves uklarhed omkring rollefordelingen mellem Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i henholdsvis beliggenhedskommunen og anbringende kommune i forhold til opfølgning, tilbageslutning, udslusning m.v. I den forbindelse skal det understreges, at det ikke er alle kommuner, der har en PPR enhed, men at alle kommuner er forpligtet til at have en PPR funktion.

Derudover giver kommunerne i hovedstadsregionen generelt udtryk for en svingende omfang og kvalitet af det lovpligtige tilsyn med specialundervisning på interne skoler, og således en uklarhed om, hvad der indgår i tilsynet.¹⁸

Arbejdsgruppen efterspørger klare retningslinjer og kvalitetsstandarder på nationalt plan for tilsynet, PPR funktionen samt indholdet af en Pædagogisk Psykologisk Vurdering (PPV). Dette med henblik på øget ensretning og gennemsigtighed i praksis.

I 2010 udsendte Undervisningsministeriet en manual¹⁹, som kommunerne kan anvende som ramme til at kvalificere tilsynet med specialundervisning på interne skoler. Af manualen fremgår det blandt andet, at tilsynet både er en vejledning og en kontrolforanstaltning, som skal sikre, at børn/unge, der er henvist til specialundervisning på en intern skole, får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Tilsynet skal således sikre, at undervisningen af barnet/den unge sker på et kvalificeret grundlag. Det betyder, at tilsynet skal sikre sig, at der forud for undervisningen, foreligger en fyldestgørende udtalelse fra PPR. Lige så vigtigt er det, at der foreligger en aktuel beskrivelse af barnets/den unges hidtidige undervisningstilbud og støttebehov. Hvis der ved undervisningens etablering ikke foreligger en udtalelse fra PPR, der er baseret på et direkte kendskab

¹⁸ Kommunale indberetninger vedr. anbragte børn og unges undervisning/uddannelse, Fælleskommunalt sekretariat, 2015.

¹⁹ Manual om tilsyn med specialundervisning, i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, Undervisningsministeriets håndbogserie, nr. 2 – 2010. Det skal bemærkes, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet i 2016 forventer at offentliggøre to digitale publikationer med opdateret vejlednings- og inspirationsmateriale om god visitations- og tilsynspraksis. Det skal således understreges, at kommunerne bør anvende den mest aktuelle vejledning som udgangspunkt for tilsynet.

til barnet/den unges og dets undervisningssituation, skal en sådan udarbejdes af beliggenhedskommunens PPR.

Desuden skal tilsynet sikre, at skolemyndighederne mindst én gang om året tager stilling til, om specialundervisningen skal fortsætte, eller om barnet/den unge skal henvises til undervisning i en almen folkeskole. Denne beslutning skal træffes på grundlag af en PPV.

Ud over det generelle tilsyn, der omfatter den samlede undervisning på den interne skole, skal tilsynet være rettet mod den enkelte elevs undervisningstilbud og undervisningssituation. Det er tilsynets hovedopgave at sikre det enkelte barn/unge et undervisningstilbud, som kan stå mål med folkeskolens undervisning.

Af Undervisningsministeriets manual fremgår det desuden, at kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen bestemmer, hvordan tilsynet skal udmøntes. Det anbefales dog, at tilsyn med undervisningen varetages af en skoleleder eller en anden person, der er fortrolig med folkeskolens regelsæt og undervisningens målsætning, organisationsformer, metoder og materialer. Det frarådes desuden, at PPR har generelle tilsynsopgaver, da dens rolle er at rådgive tilbud, lærerne og forældrene om børnenes/de unges undervisning og skolemyndighederne om organisering af specialundervisningen. Både for de enkelte børns undervisning og for organiseringen heraf er PPR's iagttagelser og rådgivning væsentlige elementer i beslutningsgrundlaget for den skolemyndighed, der har ansvaret for tilsynet og den tilsynsførende. Dette betragter arbejdsgruppen væsentligt for at sikre PPR's habilitet og således sikre en objektiv vejledning.

Det anbefales i forlængelse af ovenstående,

- (11) At der fra nationalt plan udarbejdes klare retningslinjer, der præciserer, hvad Pædagogisk Psykologisk Rådgivnings (PPR) funktionen skal omfatte, snitfladerne mellem anbringende kommunes og beliggenhedskommunes PPR funktioner samt det økonomiske grundlag for PPR funktionen vedrørende anbragte børn og unge med brug for specialpædagogisk støtte.
- (12) At der fra nationalt plan udarbejdes klare retningslinjer for indholdet af en Pædagogisk Psykologisk Vurdering (PPV).
- (13) At der anvendes det mest aktuelle vejledningsmateriale omkring god tilsynspraksis fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling som fælles minimumskrav og procedure for tilsynet med specialundervisning på interne skoler. I skrivende stund henvises til Manual om tilsyn med specialundervisning, i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

7. Metode

Afrapporteringen er baseret på indberetninger til en spørgeskemaundersøgelse blandt regionens kommuner samt drøftelser i en særlig nedsat faglig arbejdsgruppe.

Spørgeskemaundersøgelsen er besvaret af 27 ud af de 29 kommuner i hovedstadsregionen, dvs. en svarprocent på 93.

Den faglig arbejdsgruppe bestod af repræsentanter fra fire kommunerne, Region Hovedstaden og et tilbud:

- Camilla Siv Hansen, teamleder for anbringelsesområdet, Gladsaxe Kommune.
- Jette Pedersen, pædagogisk konsulent, Region Hovedstaden.
- Louise Neergaard Aaen, specialkonsulent, Københavns Kommune.
- Malene Hein Damgaard, Chefpsykolog, Frederiksberg Kommune
- Marie Olund, chefkonsulent, Fælleskommunale sekretariat for det specialiserede socialområde, KKR Hovedstaden.
- Morten Nielsen, skole & uddannelsesleder, Behandlingsinstitutionen Nødebogård, der har en intern skole.
- Philip Gylling Leder af PPR, Frederikssund Kommune.
- Søren Kvistgaard, specialkonsulent, Fælleskommunale sekretariat for det specialiserede socialområde, KKR Hovedstaden.

Repræsentanterne har samlet set faglig indsigt i området, herunder indsigt i tilbud, målgruppen samt organisatoriske og styringsmæssige aspekter med relevans for området.